

Produkce cukrové třtiny a cukru ve Vietnamu

SUGAR CANE AND SUGAR PRODUCTION IN VIETNAM

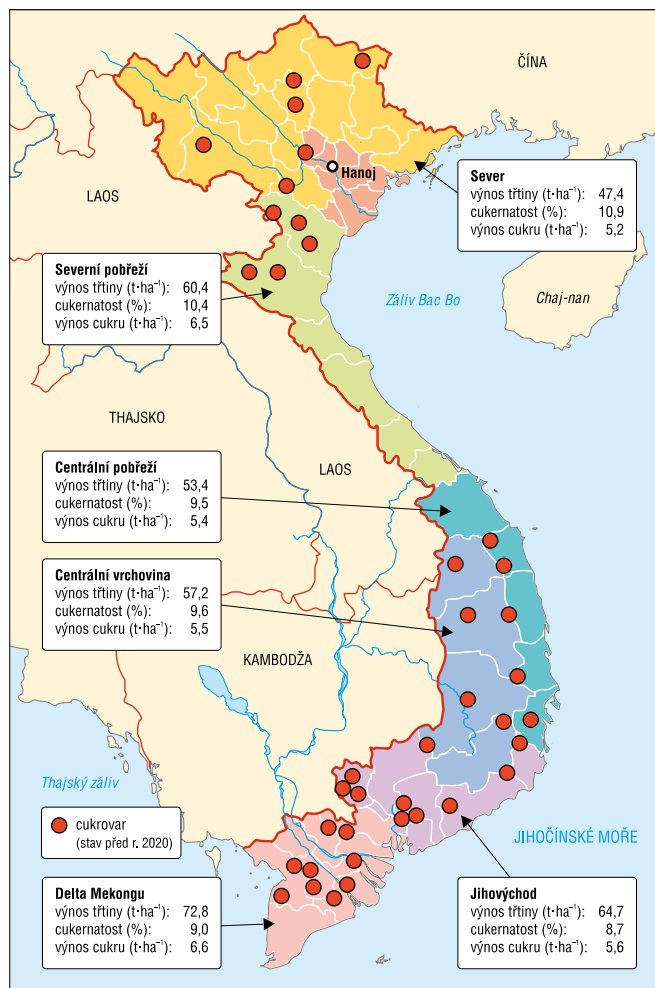
Michaela Zemanová, Josef Smolík
Mendelova univerzita v Brně

Cukrovarnický průmysl ve Vietnamu představuje důležitou, ale současně výzvami zatíženou součást národního hospodářství. Historie pěstování cukrové třtiny v zemi sahá až do 18. století, nicméně moderní éra cukrovarnictví se začala formovat až v 90. letech minulého století díky vládní iniciativě „*Jeden milion tun cukru*“. Ta nejenže posílila produkci cukru, ale také přispěla k rozvoji rurálních oblastí a zlepšení ekonomické situace tamních obyvatel. Vietnam se však při rozvoji cukerního sektoru potýká s celou řadou výzev. Mezi nejvýznamnější problémy patří vysoké produkční náklady, malá velikost produkčních oblastí, nedostatečná mechanizace a nízké technické vzdělání pěstitelů.

Dalším významným faktorem, který ovlivňuje vietnamský cukerní sektor, je silný dovoz levného cukru, zejména z Thajska, což má dopad na konkurenceschopnost místní produkce. Preferenční obchodní dohody, jako je ATIGA, způsobily tlak na domácí producenty, což vedlo k uzavírání cukrovarů a poklesu produkce cukrové třtiny. I přes tyto obtíže se v posledních letech podařilo oživit růst tohoto sektoru díky zavedení anti-dumpingových opatření a mechanizace výroby.

Článek se zaměřuje na současné charakteristiky vietnamského cukerního sektoru, jeho vývojové trendy a výzvy, kterým čelí. V rámci analýzy jsou také zmíněny faktory jako klimatické změny, protekcionistická politika a vliv globalizace, které formují budoucí směřování tohoto sektoru. Kromě toho je pozornost věnována i možnostem inovace a zavádění moderních technologií, které mohou posílit konkurenceschopnost vietnamského cukrovarnického průmyslu na světovém trhu.

Obr. 1. Produkce cukrové třtiny a cukru ve Vietnamu (11, 12)

Charakteristiky pěstování cukrové třtiny

Historie pěstování cukrové třtiny ve Vietnamu sahá přibližně do 18. století. Pro toto období byla charakteristická hluboká krize zemědělství, četné hladomory a úpadek zavlažovacích kanálů (1). Pěstování cukrové třtiny v té době probíhalo výhradně ručně a teprve koncem 19. století začala lidskou práci postupně doplňovat první mechanizace (2). V období vlády dynastie Nguyen (1802–1945) bylo vietnamské zemědělství často konfrontováno s četnými zemědělskými povstáváním a rebeliemi (1). Významným předělem bylo sjednocení Vietnamu v roce 1976, přičemž zemědělská produkce v žádném případě nemohla pokrýt potřeby společnosti, což se týkalo i výroby cukru (1). Od poloviny 80. let 20. století se zemědělská produkce výrazně zvýšila. Během následujících deseti let vzrostla o 62 % (3).

O výraznějším formování cukerního sektoru však můžeme hovořit až od 90. let minulého století, a tak lze i v dnešní době považovat toto odvětví stále ve fázi rozvoje v porovnání s jinými zeměmi regionu (4). Cukrovarnický průmysl zaznamenal v 90. letech pokrok díky vládní iniciativě nazvané „*Jeden milion tun cukru*“ zahájené s cílem podpořit produkci cukrové třtiny a z ní vyráběných produktů. Účelem programu byl kromě hospodářského růstu rovněž sociální rozvoj týkající se hlavně odlehklých rurálních oblastí, zejména horských regionů (2).

Cukrové třtině se ve Vietnamu nejvíce daří právě v horských oblastech, soustředí se v nich přibližně 60 % celkové produkce. Mezi hlavní pěstitelské regiony patří Gia Lai a Thanh Hoa. Největší podíl národní produkce cukrové třtiny je soustředěn na jihu

země v blízkosti mekongské delty a na severu v okolí Rudé řeky (obr. 1.). Většina půdy určené k pěstování cukrové třtiny patří drobným zemědělcům, kteří vlastní méně než hektar pozemku, což omezuje prostor pro mechanizaci a naopak působí vysoké produkční náklady. V porovnání s jinými producenty cukrové třtiny jsou produkční výdaje ve Vietnamu velmi vysoké. Pracovní náklady odpovídají asi 20 % hodnoty cukrové třtiny (2).

Spotřeba

Vypěstovaná cukrová třtina je primárně určena k výrobě cukru pro přímou spotřebu, ale okrajově se využívá i na produkci ethanolu, bioenergie či hnojiva (2).

Národní produkce cukru pokrývá pouze třetinu místní poptávky a s kontinuálně rostoucím významem potravinářského a nápojového průmyslu se předpokládá, že do budoucna bude poptávka po cukru ve Vietnamu dále stoupat (5). Rostoucí spotřeba cukru aktuálně představuje ve Vietnamu alarmující problém veřejného zdraví. Cukr se ve vysokých koncentracích nachází především v mléčných a ovocných nápojích či vysoce zpracovaném pečivu.

Vliv na konzumaci cukru má i geografická poloha. Domácnosti v jižních regionech dle statistik spotřebovávají přibližně 1,5× více cukru než lidé na severu země. Důvodem jsou odlišné stravovací návyky a chutě, jelikož na jihu se cukr využívá ve větší míře při přípravě pokrmů a rovněž zde existuje vyšší poptávka po slazených nápojích a zpracovaných potravinách (4, 5).

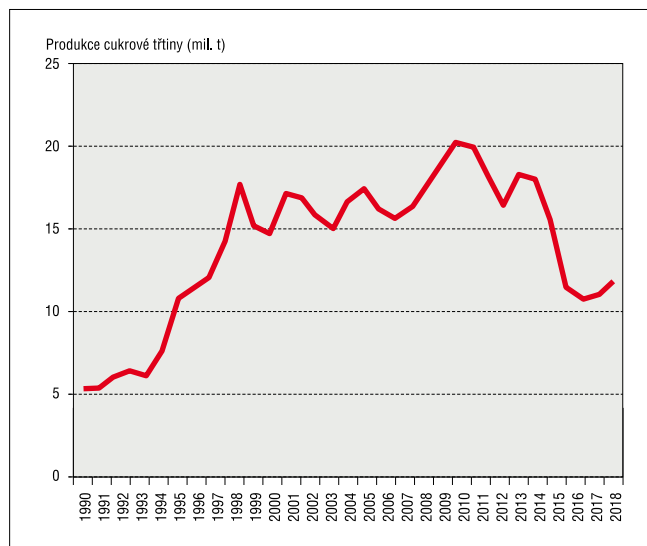
Za účelem regulace spotřeby cukru se v roce 2024 začala intenzivněji projednávat možnost uvalení spotřební daně ve výši 10 % na slazené nápoje obsahující více než 5 g cukru na 100 ml.

Současná situace a výzvy cukerního sektoru ve Vietnamu

Zejména v posledních několika letech vietnamský cukerní sektor utrpěl významné ztráty, jejichž příčiny a důsledky budou rozebrány v následujících odstavcích.

V rámci plnění svých závazků vůči WTO zavedla země v roce 2015 preferenční sazby cla 25 % na rafinovaný cukr a 40 % na surový cukr pro členské země WTO, zatímco standardní clo

Obr. 2. Produkce cukrové třtiny ve Vietnamu 1990–2018 (10)

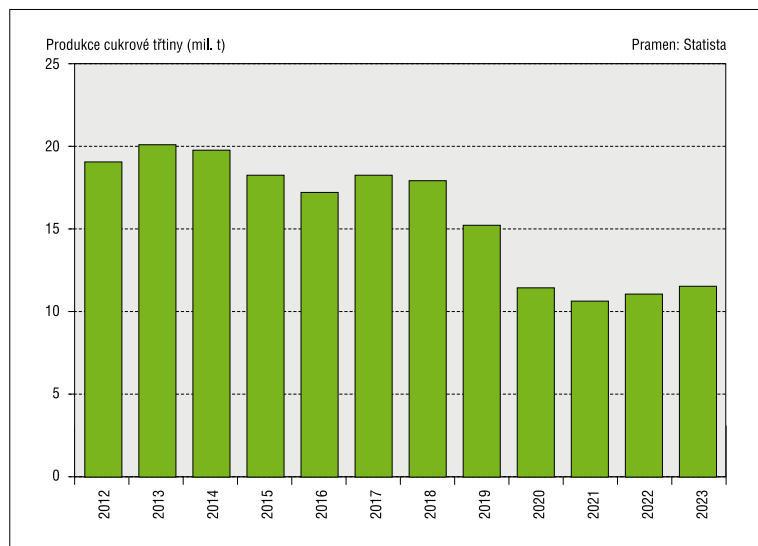

se pohybuje kolem 80 % (6). Preferenční sazby začal Vietnam uplatňovat i vůči sdružení zemí ASEAN v rámci obchodní dohody ATIGA. Na základě této dohody musela od roku 2020 země snížit importní clo na cukr z 85 % na 5 %. Tento krok měl za následek rapidní nárůst dovozu této komodity z Thajska a výrazně ovlivnil tuzemský cukrovarnický průmysl (7). Dovoz levného cukru z Thajska zapříčinil, že se cukr ve Vietnamu prodával za cenu sahající pod úroveň výrobních nákladů a pěstitelům cukrové třtiny pak byla vyplácena velmi nízká odměna (8). Důsledkem bylo zmenšení pěstební plochy cukrové třtiny (obr. 2.) a v souvislosti s tím i přechod na pěstování jiných plodin. To vše vedlo k zastavení provozu řady do té doby fungujících cukrovarů. Zatímco v roce 2012 bylo na území Vietnamu v provozu 40 cukrovarů, do roku 2021 se jejich počet snížil na pouhých 25 (2, 4). Kromě toho se na přerušení provozu cukrovarů a na úpadku celého sektoru podílely i další faktory v podobě důsledků pandemie covid-19 a obtíží spojených se změnou klimatu. Ta se v zemi projevuje dlouhotrvajícími suchy a s nimi spojeným vysycháním porostů cukrové třtiny, což má za následek nejen její nižší výnosy, ale i pokles kvality (8).

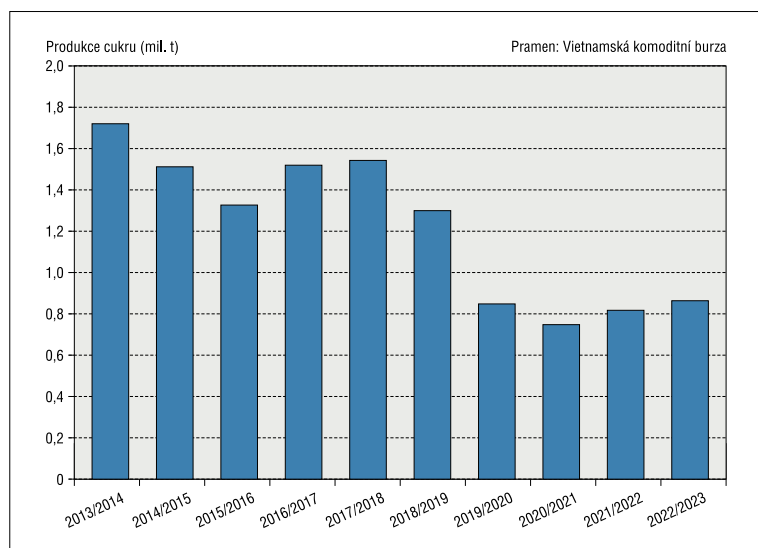

Problémům spojeným s pěstováním cukrové třtiny se věnuje Viện Nghiên cứu Mía Đường (Výzkumný ústav cukrové třtiny)

Obr. 3. Produkce cukrové třtiny ve Vietnamu 2012–2023

Obr. 4. Produkce cukru ve Vietnamu

Cukrovary na nepříznivou situaci odpověděly žádostí o zavedení antidumpingových opatření na cukr proudící z Thajska a o rok později (2022) vietnamské Ministerstvo průmyslu a obchodu žádosti vyhovělo a clo zavedlo (7).

I přes zmíněné výzvy, kterým cukerní sektor ve Vietnamu čelí, se v posledních dvou letech podařilo znovu nastartovat pozvolný růst produkce třtiny a cukru v zemi (obr. 3. a 4.). Jedním z hlavních faktorů, který přispěl k oživení cukerního průmyslu, je mechanizace produkce plodiny, která usnadňuje přípravu půdy, sklizeň či aplikaci pesticidů (9).

Dalším důvodem, proč začala produkce cukrové třtiny opět růst, je i plošné zvýšení její ceny. Celé odvětví se postupně obnovuje díky ochranným obchodním opatřením zavedeným vietnamskou vládou po roce 2021 a využíváním nástrojů tzv. čtvrté průmyslové revoluce, která podporuje digitalizaci a využívání nástrojů pro automatizaci výroby. Zavedené protekcionistické mechanismy vietnamskému cukrovarnickému průmyslu poskytují i výhodnější pozici na světovém trhu s cukrem a zajišťují tak jeho konkurenceschopnost (5).

Závěr

Vietnamský cukerní sektor si za poměrně krátkou dobu svého rozvoje prošel řadou výzev a mnohým stále čelí. Mezi hlavní problémy patří například rozptýlení produkčních oblastí a jejich malý rozsah, což znemožňuje efektivní aplikaci mechanizace. S touto komplikací je spojené i omezené množství odrůd cukrové třtiny vhodných pro jednotlivá území produkce. Kvůli odlišnému klimatu a půdě v jednotlivých regionech totiž nelze použít pouze jeden univerzální druh třtiny. Většina z aktuálních odrůd je importována z jiných zemí, především z Thajska, Číny, Taiwanu, Francie či Kubu (2). Aktuálně se na území Vietnamu využívá více než 60 odrůd cukrové třtiny (5).

Další výzvu v cukerním sektoru představuje i nízké technické vzdělání pěstitelů, vlivem čehož se při obdělávání půdy využívají nevhodné postupy, nedostatečně se investuje do hnojiv a výsledkem je pokles úrody i kvůli škůdcům a chorobám. Je třeba rovněž zdůraznit, že dlouhodobějším problémem pro vietnamský cukrovarnický průmysl je i zmiňované pašování levného cukru z ostatních zemí, zejména z Thajska (2).

Závěrem lze konstatovat, že vietnamský cukerní sektor nadále podléhá značné míře vládní ochrany v porovnání s jinými odvětvími, jako je například textilní průmysl či produkce rýže (6). Budoucnost vietnamského cukerního sektoru závisí na dalším rozvoji technologických inovací a efektivní implementaci moderních metod hospodaření, které by mohly snížit výrobní náklady a zvýšit produktivitu. Klíčovou roli budou hrát také vládní regulační opatření, jejichž cílem je ochránit vietnamskou produkci před nepříznivými dopady globálního trhu. Zavedení principů čtvrté průmyslové revoluce, včetně digitalizace a automatizace, má potenciál posílit konkurenceschopnost odvětví nejen na domácím, ale i mezinárodním trhu. Zároveň bude důležité zaměřit se na dlouhodobou udržitelnost sektoru v kontextu měnících se klimatických podmínek a rostoucích nároků spotřebitelů. Vietnamský cukrovarnický průmysl stojí na prahu transformace, která může rozhodnout o jeho dalším směřování v příštích dekádách.

Souhrn

Článek popisuje vývojové trendy vietnamského cukerního sektoru od jeho počátku v 18. století až do současnosti. Součástí textu jsou faktory, které měly na rozvoj odvětví významný vliv, mezi které se řadí například vládní iniciativy na podporu produkce či mechanizace výroby. Na druhou stranu jsou diskutovány i překážky, kterým cukerní sektor v průběhu svého rozvoje čelí. Ty zahrnují mimo jiné vysoké produkční náklady, malé pěstební plochy, klimatické změny či dovoz levného cukru ze zahraničí, a to zejména z Thajska. Pozornost je věnována také kontinuálně se zvyšující poptávce a spotřebě cukru v zemi. Na závěr je třeba zdůraznit, že cukrovarnický průmysl ve Vietnamu zůstává odvětvím s vysokou mírou státní regulace a ochrany. Jeho budoucí směřování však bude do značné míry záviset na dalším technologickém rozvoji.

Klíčová slova: cukr, cukrová třtina, Vietnam, ATIGA.

Literatura

1. MÜLLEROVÁ, P.: *Vietnam*. Praha: Libri, 2004, 127 s., ISBN 80-7277-255-4.
2. NGUYEN, T. T. ET AL.: Research and Development Prospects for Sugar-cane Industry in Vietnam. *Sugar Tech.*, 24, 2022 (5), s. 1330–1341, doi.org/10.1007/s12355-022-01113-7.
3. HLAVATÁ, L. ET AL.: *Dějiny Vietnamu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, 357 s.
4. *Sugar Industry in Vietnam*. VietinBank, 2014, [online] <https://www.cts.vn/wp-content/uploads/migrate/2014/03/07/cts-sugar-report-140220-engshort.pdf>, cit. 25. 1. 2025.
5. NGUYEN, T. T. ET AL.: Adding Values to Sugar Industry in Vietnam Toward Net-zero and Digitalization Trend. *Sugar Tech.*, 26, 2024 (4), s. 992–1004, [online] <https://link.springer.com/article/10.1007/s12355-024-01460-7>, cit. 8. 2. 2025.
6. HUNG, V. V.; HUONG, H.: Impacts of Protectionism to International Trade Evidence from the Sugar Industry in Vietnam. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*. vol. 14, 2, 2020 [online] https://www.ijcc.net/images/Vol_14/Iss_2/14252_Vu_2020_E_R.pdf, cit. 26. 1. 2025.
7. *Vietnam – Vietnamské cukrovary bojují o přežití*. FOODNET, 2022, [online] <https://www.foodnet.cz/en/aktuality/2947-vietnam-vietnamske-cukrovary-bojuji-o-preziti>, cit. 25. 1. 2025.
8. NGUYEN, M. H.; NGUYEN, P. M.; NGUYEN, A. T.: Evaluating the sustainability of sugar value chain: evidence from Vietnam. *Journal of Innovations in Business and Industry*, 2, 2024 (4), s. 261–268, [online] <https://www.aspur.rs/jibi/archive/v2/n4/8.pdf>, cit. 25. 1. 2025.
9. Vietnamese sugar cane tops ASEAN in productivity for the first time. *Viet Nam News*, 2024, [online] <https://vietnamnews.vn/economy/1665015/vietnamese-sugar-cane-tops-asean-in-productivity-for-first-time.html>, cit. 25. 1. 2025.
10. *Crops and Livestock Products – Sugar Beet*. Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2024, [online] <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL>, cit. 29. 12. 2024.
11. MAI VAN QUAN ET AL.: A new phytoplasma strain associated with the sugarcane white leaf disease in Vietnam. *Phytopathogenic Mollicutes*, 10, 2020 (1), s. 60–68, doi: 10.5958/2249-4677.2020.00007.9.
12. SOLOMON S. ET AL.: Development of Sugar Industry in ASEAN Countries. *Sugar Tech*, 18, 2016, s. 559–575, doi.org/10.1007/s12355-016-0497-z.

Zemanová M., Smolík J.: Sugar Cane and Sugar Production in Vietnam

This article describes the development trends of Vietnamese sugar industry from its origins in the 18th century to the present day. The text includes factors that have significantly influenced the sector's growth, such as government initiatives to support production and the use of mechanization. On the other hand, it also addresses the challenges the industry has faced throughout its development, including high production costs, limited cultivation areas, climate change, and the import of cheap sugar from abroad, particularly from Thailand. Attention is also paid to the continuously increasing demand for sugar and its consumption in the country. In conclusion, it should be emphasized that the sugar industry in Vietnam remains a sector subject to a high degree of state regulation and protection. However, its future trajectory will largely depend on further technological advancements.

Key words: sugar, sugar cane, Vietnam, ATIGA.

Kontaktní adresa – Contact address:

doc. PhDr. Josef Smolík, Ph.D., MBA, LL.M., MSc., Mendelova univerzita, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií, tř. Generála Píky 7, 613 00 Brno, Česká republika, e-mail: josef.smolik@mendelu.cz